

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2-'96

Een oude oppervlaktemaat: de Kopzaat

In de Vierschaer 1-'96 beschreef Arno Melis het eerste deel van de negende hoek van de schotkaart van landmeter Adan. Hij kwam daar de benaming 'Zeeve Kopzaat' tegen voor een stuk grond dat in die tijd eigendom was van de kinderen Govert Bongers. In de beschrijving gaf Arno aan dat hij deze naam niet thuis kon brengen. De afmeting van het perceel grond is volgens de meting van Adan 1 gemet en 280 roeden

Dat zette ons lid mevrouw Broeren aan het denken. Zij was ooit in haar speurwerk in het Roosendaalse archief de 'copsaet' als maat tegen gekomen. Na wat speurwerk kwam ze er inderdaad achter in haar stukken dat de 'copsaet' vroeger als vlaktemaat werd gebruikt.

Daar zijn we natuurlijk niet veel verder mee, maar mevrouw Broeren had bij haar onderzoek ook gevonden dat een 'copsaet' gelijk was aan $\frac{1}{4}$ lopenzaad, terwijl zij wist te vertellen dat een lopenzaad 0,21 ha is, zodat een 'copsaet' ongeveer 0,053 ha zou zijn. De perceelsnaam 'zeeve kopzaat' wijst op zeven maal $0,053 \text{ ha} = 0,371 \text{ ha}$ of 37,1 are

Ook in het boek 'De oude Nederlandse maten en gewichten' van J.N. Verhoeff (Amsterdam, 1983), wordt de kopzaad genoemd. Deze benaming wordt, volgens de schrijver, ook gebruikt als kopse(l) en kopsend. Volgens Verhoeff werd de maat veel gehanteerd in de Meierij van 's Hertogenbosch. De grootte van de maat was $\frac{1}{4}$ lopenzaad.

Verhoeff vermeldt dat de maat ook als loopzaad, lopenzaad en lopens(e) voorkomt en vermeldt daarbij dat de maat in het algemeen gold voor 50 roede of $\frac{1}{8}$ bunder. Ook hier noemt hij opnieuw Noord-Oost-Brabant als het gebied waar deze maat werd gebruikt.

Wie in hetzelfde boek onder de plaatsnaam Rozendaal zoekt. (En dat is zeker ons huidige Roosendaal, want de schrijver verwijst voor andere

maten naar Breda), vindt daar een heel lijstje met maten en gewichten, waaronder de opsomming dat voor Roosendaal geldt dat één bunder gelijk staat aan drie gemet, terwijl één gemet weer even groot is als twee lopenzaad. De maat 'kopzaat' wordt in Roosendaal niet gehanteerd, maar daar kent men wel de term vierendeelzaad. Het vierde deel van een lopenzaad.

Het Wouwse perceel was bijna twee gemet groot, ongeveer 86 are en dat is beslist geen zeven kopzaat. Toch kan het bijna niet anders of de perceelsnaam gaat terug naar deze oude oppervlaktemaat. Misschien dat het stuk land vroeger kleiner was en samengevoegd met een ander deel. Mogelijk dat de oudere schotboeken daar opheldering kunnen brengen. Voor archiefonderzoekers misschien een uitdaging.

Wouw, 15 juli 1996

RENÉ HERMANS

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankencentrale "Wouw" B.V.

